

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ

©2023 БРАТЧУК У. П.

УДК 338.763
JEL: F29; F39; O16

Братчук У. П. Детермінанти розвитку глобальної фінансової архітектури

Сучасний етап розвитку глобальної економіки характеризується прискоренням процесів фінансової глобалізації, які якісно та кількісно змінюють її інституційне середовище, а також взаємозв'язки та взаємозалежності всіх складових світової фінансової системи. Метою статті є розкриття та обґрунтування ключових детермінантів розвитку світової фінансової архітектури (СФА), визначення динаміки її функціонування в контексті сучасних економіко-політичних реалій. У процесі проведення дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу та синтезу, наукової абстракції, класифікації, структурного аналізу, групування та графічні методи. У роботі здійснено дослідження трансформаційних процесів та проведено оцінку сучасного стану світової фінансової архітектури. Проаналізовано та виділено основні детермінанти розвитку СФА, а саме: перетворення в міжнародних валютно-кредитних відносинах; інтеграція та глобалізація фондових ринків; зростання темпів міжнародних банківських операцій; поширення науково-технічних досягнень; лібералізація міжнародних валютно-кредитних відносин і фінансових ринків; соціально-культурні та демографічні тенденції та ін. Виокремлено основні заходи щодо зміцнення та поліпшення функціонування світової фінансової архітектури в коротко- та довгостроковій перспективі з урахуванням досліджених чинників впливу. Серед основних заходів, що мають бути реалізовані якомога швидше, виділено: забезпечення стійкого зниження інфляції; контроль за фінансовою стабільністю; робота з коливаннями валютних курсів; надання підтримки незахищеним верствам населення. У довгостроковій перспективі необхідним є: відновлення стійкості боргової ситуації; зміцнення багатосторонньої співпраці; прискорення переходу до «зеленої» економіки. Таким чином, з'ясовано, що забезпечення сталості та ефективності світової фінансової архітектури є важливим завданням, яке потребує негайних дій. З огляду на це регулювальні органи, міжнародні фінансові установи та країни-учасниці повинні взаємодіяти та спільно працювати над удосконаленням систем фінансового управління, зменшенням економічних і соціальних нерівностей, а також створенням фінансового середовища, яке сприяє сталому економічному зростанню. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є: аналіз впливу провідних міжнародних організацій на СФА, розробка методології оцінки детермінантів розвитку фінансової системи та визначення можливих сценаріїв розвитку світової фінансової архітектури.

Ключові слова: фінансова архітектура, детермінанти, розвиток, інтернаціоналізація, глобалізація, фінансова стабільність, заходи.

Рис.: 6. **Бібл.:** 13.

Братчук Ульяна Петрівна – аспірантка кафедри міжнародних економічних відносин, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: u.bratchuk@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0022-1543>

UDC 338.763
JEL: F29; F39; O16

Bratchuk U. P. Determinants of the Development of Global Financial Architecture

The current stage of development of the global economy is characterized by the acceleration of the processes of financial globalization that qualitatively and quantitatively change not only its institutional environment, but the interconnections and interdependence of all components of the world financial system as well. The aim of the article is to disclose and substantiate the key determinants of the development of the world financial architecture (WFA), to define the dynamics of its functioning in the context of modern economic and political realities. In the process of carrying out the study, general scientific and special methods were used: analysis and synthesis, scientific abstraction, classification, structural analysis, grouping, graphic methods. The publication examines transformation processes and evaluates the current state of the world financial architecture. The main determinants of the WFA development are analyzed and allocated as follows: transformations in international monetary and credit relations; integration and globalization of stock markets; growth in the pace of international banking operations; dissemination of scientific and technological achievements; liberalization of international monetary relations and financial markets; sociocultural and demographic trends, etc. The main measures to strengthen and improve the functioning of the global financial architecture in the short and long term have been allocated, taking into account the studied factors of influence. Among the main measures to be implemented the sooner the better are allocated the following: ensuring a steady decline in inflation; control over financial stability; dealing with currency fluctuations; providing support to vulnerable strata of the population. In the long run, it is necessary to: restore the sustainability of the debt situation; strengthen the multilateral cooperation; accelerate the transition to a green economy. Thus, it is found that ensuring the sustainability and efficiency of the global financial architecture is an important task that requires immediate action. With this in mind, regulators, international financial institutions and participating countries should interact and work together to improve financial management systems, reduce economic and social inequalities, and create a financial environment conducive to sustainable economic growth. Prospects for further research in this direction are: analysis of the impact of leading international organizations on the WFA, development of a methodology for assessing the determinants of the development of the financial system and identification of possible scenarios for the development of the world financial architecture.

Keywords: financial architecture, determinants, development, internationalization, globalization, financial stability, measures.

Fig.: 6. **Bibl.:** 13.

Bratchuk Uliana P. – Postgraduate Student of the Department of International Economic Relations, Vasyl Stus Donetsk National University (21 600-richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine)

E-mail: u.bratchuk@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0022-1543>

Інституціональна основа світової фінансової архітектури (СФА) являє собою сукупність складних багаторівневих контрактних відносин, здійснення великої кількості трансакцій, розподіл активів і формування інвестиційних ресурсів для зростання економіки.

Особливі зміни в процесі розвитку та діяльності внесла глобалізація. Так, фінансові інститути різних країн виявилися пов'язаними широкою мережею договірних відносин, що формують структуру СФА, посилюючи взаємозалежність не тільки між собою, а й між економіками різних країн. Базовими елементами СФА є: валютно-фінансова система, центри ліквідності, наднаціональні фінансово-кредитні інститути регулювання (МВФ, СБ, МБРР та ін.). Саме вони визначають напрям і кількісні параметри динаміки фінансового капіталу, зростаюча роль якого лежить в основі фінансово-економічної парадигми, що визначає майбутній розвиток світової фінансової системи.

Дослідженням фінансової архітектури, її сутності, ролі та особливостей займалися ряд закордонних учених, серед яких слід виділити: Дж. Ван Хорна, Р. Голдмена, Р. Патерсона, М. Барклі, С. Брігхему, М. Тейлора та інших. Серед вітчизняних науковців слід згадати роботи: Н. Бичкової, В. Мельника, М. Житара, А. Гриценка, О. Лактіонової, О. Сосновської, В. Федосова, Л. Федулової, С. Юрія. Безпосередньо вивченням чинників, що впливають на стан і розвиток глобальної фінансової архітектури, займалися: Р. Брейлі, К. Сміт, Д. Фінерті, М. Білик, О. Дороніна, І. Калінська, Л. Шаульська, С. Онишко та інші.

Проте актуальність даної роботи, незважаючи на достатній науковий доробок, обумовлена необхідністю виявлення й аналізу факторів, що впливають на глобальну фінансову архітектуру за сучасних умов.

Мета статті полягає в розкритті та обґрунтуванні ключових детермінантів розвитку світової фінансової архітектури, визначенні динаміки її функціонування в контексті сучасних економіко-політичних реалій.

Досягнення зазначеної мети потребує вирішення переліку таких *завдань*:

- ✦ дослідження трансформаційних процесів та оцінка сучасного стану світової фінансової архітектури;
- ✦ аналіз основних детермінант розвитку СФА;
- ✦ виокремлення основних заходів щодо зміцнення та поліпшення функціонування світової фінансової архітектури в короткостроковій та довгостроковій перспективах з урахуванням досліджених чинників впливу.

У процесі проведення дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу та синтезу, наукової абстракції, класифікації, структурного аналізу, групування та графічні методи. Для отримання статистичних даних були використані дані міжнародних організацій.

Історично склалося так, що головними центрами тяжіння капіталу та його джерелами були економічно розвинуті країни: США, держави Західної Європи та пізніше Японія. Це відобразилося на географії ключових світових фінансових центрів як опорних пунктів розміщення глобального фінансового капіталу, що сформувалися в Нью-Йорку, Лондоні та Токіо, визначивши закріплення англосаксонської моделі фінансів. Даному процесу також сприяло підписання та ратифікація Бреттон-Вудської фінансової угоди в 1944 р. з долларом США як головною резервною валютою, завдяки чому структурні засади розвитку світової фінансової архітектури (СФА) спочатку визначалися винятково в інтересах розвинених країн (насамперед, США).

Термін «фінансова архітектура», що описує структуру світової економіки, вперше використав під час аналізу фінансової кризи 1997–1998 рр. президент США Б. Клінтон. Під час свого виступу в Нью-Йоркській раді із зовнішніх зв'язків у вересні 1998 р. він закликав країни «сімки» «адаптувати міжнародну фінансову архітектуру до XXI століття» [7]. Сьогодні ще немає єдиного визначення для поняття «світова фінансова архітектура», проте український дослідник М. Житар пропонує розглядати її, «з одного боку, як інституційну матрицю національної фінансової системи із чітко вибудованою конструкцією упорядкованих складових компонентів... З іншого – як сукупність інститутів, норм, правил, законів, домовленостей тощо – соціальних, політичних, формальних і неформальних, за допомогою яких формуються взаємовідносини суб'єктів фінансово-економічної діяльності, що забезпечують ефективне функціонування та стійкість фінансової системи у динаміці розвитку» [1].

Фінансова архітектура сучасного світу поступово змінюється, і її нинішня структурна перебудова пов'язана з появою нових полюсів тяжіння капіталу в рамках дострокових тенденцій, що продовжуються у світових фінансах. Відбувається поступова зміна балансу сил щодо світових фінансових центрів. Так, набирають вагу фінансові центри країн, що розвиваються в Азії, Латинській Америці, Близького Сходу, в яких посилюється концентрація капіталу та фінансових активів.

Одночасно розвиток фінансової глобалізації сприяє посиленню взаємозв'язку та взаємозалежності національних фінансових систем, що виявляється у швидкому розширенні територіального охоплення СФА (практично) з повною відсутністю географічних кордонів і спробою створення фінансової інфраструктури світового масштабу. Так, у більшості країн було знято обмеження на транскордонний рух капіталу, а розвиток сучасних технологій дозволив забезпечити миттєвий доступ до різних сегментів фінансових ринків у будь-яких частинах планети.

Позитивними наслідками процесів трансформації фінансової структури є й поліпшення економічних показників країн світу. Зокрема, добре функціонуюча та надійна фінансова система може сприяти економічному зростанню, надаючи підприємствам доступ до капіталу та підтримуючи інвестиційну та підприємницьку діяльність. Так, аналізуючи валовий внутрішній продукт (ВВП), який служить для виміру економічної активності та виробництва товарів і послуг у країні, можна простежити майже постійно зростаючий характер світової економіки. З 1990 по 2021 рр. даний показник збільшився майже на 74 трлн дол. США (рис. 1). Проте існування однакової тенденції протягом тривалого часу неможливе, наявність тих чи інших факторів може призвести до значного сповільнення в розвитку або ж спричинити спад світової економіки. Так, винятками, коли людство робило крок назад, ставали фінансові, економічні кризи та пандемія.

США. У 2022 р., вперше за двадцять років, спостерігалось вирівнювання курсу євро та долара. Зниження обмінного курсу європейської валюти є наслідком ряду факторів, включно, передусім, з війною в Україні та як наслідком – енергетичною кризою та невизначеністю з експортом газу, яка може викликати рецесію в єврозоні.

Слід відзначити також тенденцію до збільшення загальних золотовалютних резервів у всьому світі, що свідчить про нагромадження валютних активів центральними банками та урядами. Починаючи з близько 1,19 трлн дол. США у 1990 р., золотовалютні резерви зросли до 16,12 трлн дол. США у 2021 р. Співвідношення валютних і золотих резервів у 2022 р. становило 84,12% проти 15,88% відповідно [13].

Згідно з міжнародними стандартами, усі країни світу прагнуть збільшити свої валютні резерви, навіть

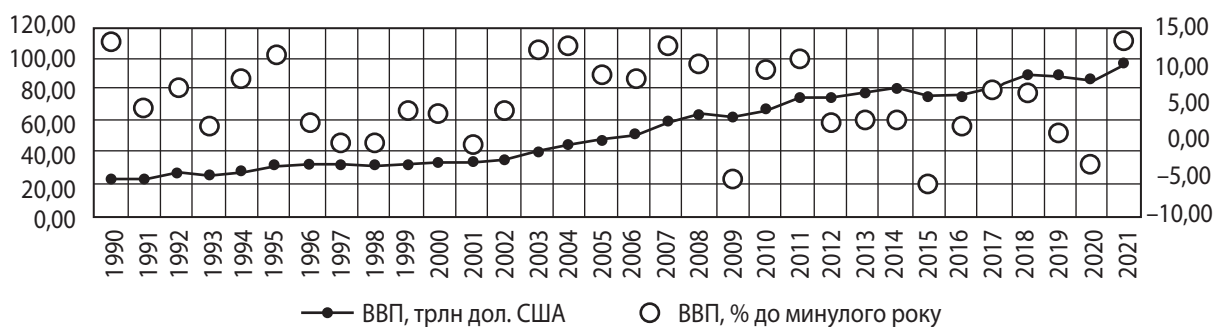

Рис. 1. Світовий ВВП у трлн дол. США та у % до минулого року, 1990–2021 рр.

Джерело: сформовано автором за даними [13].

Проте зазначені вище фактори є узагальненими й охоплюють базові аспекти економічних циклів, тому необхідним стає більш ґрунтовний аналіз основних детермінантів впливу на розвиток СФА (рис. 2).

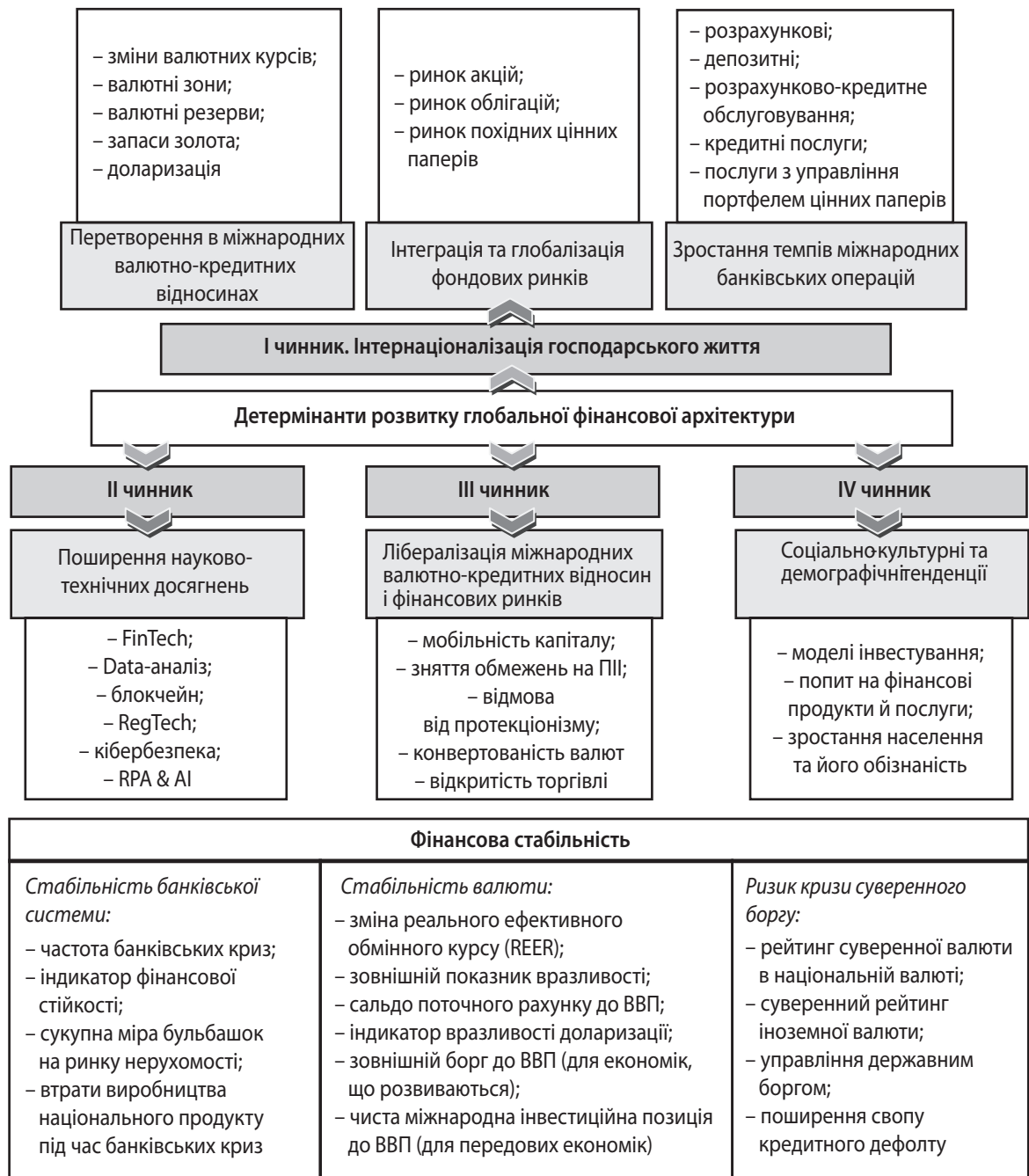
Так, однією із основних умов формування глобального фінансового середовища є процес інтернаціоналізації економічної діяльності, як зазначалося раніше. Поступове зміцнення економічних зв'язків між країнами та активізація міжнародного виробництва транснаціональними корпораціями (ТНК) привело до необхідності створення нового фінансового середовища, що спричинило кілька суттєвих змін.

По-перше, сучасний етап розвитку глобальної економіки характеризується значним підвищенням нестабільності у валютній системі. Це проявляється головним чином у зростанні коливань обмінних курсів та ослабленні стану ключової світової валюти – долара США. Зокрема, з 2006 р. по 2019 р. долар подешевшав на 2,1% порівняно з євро та на 30% стосовно кошика валют основних торговельних партнерів

у ситуаціях, коли економічна кон'юнктура не сприяє цьому процесу. В країнах з розвинутою економікою аналіз агрегованих даних свідчить про те, що темпи збільшення їхніх валютних резервів виявляються значно меншими порівняно з іншими державами. Це свідчить про те, що основний фактор зростання валютних резервів – це не структурні аспекти, а монетарні, що може створювати загрозу в провокуванні глобального інфляційного процесу.

По-друге, процес інтеграції та глобалізації пройшли й фондові ринки. За даними Всесвітньої федерації бірж [12], їх капіталізація у 2020 р. становила 94 трлн дол. США, перевищуючи світовий ВВП, який склав 88,75 трлн дол. США у той самий період. Структуру даного ринку формують кілька ключових держав, включно зі США, Великою Британією, Канадою, країнами Європи, Китаю, Індії та Японії [6].

До числа найбільших фондових бірж входить Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE) та NASDAQ (рис. 3), що розташовані у США та разом формують практично третину світового фондового ринку.

Рис. 2. Детермінанти розвитку глобальної фінансової архітектури

Джерело: сформовано автором.

По-третє, відбулося значне зростання міжнародних банківських операцій, що супроводжувалося створенням всесвітньої мережі філій транснаціональних банків. Протягом останніх 12 років цей сектор переживав досить спокійний період, ринки країн, що розвиваються, наблизилися до розвинених економік завдяки високим показникам. Вартість активів зростала, чому сприяли низькі процентні ставки, а деякі високоризикові класи активів, включно з криптовалютами, досягли нових піків. Навіть пандемія не надто вплинула на передбачувані тенденції.

Однак у 2022 р. ця ситуація суттєво змінилася. Процентні ставки значно зросли порівняно з історичними мінімумами, а разом із ними підвищилася банківська маржа після десятирічного зниження (рис. 4). Геополітичні події, такі як вторгнення росії в Україну та поглиблення напруженості щодо Тайваню, стали одними із найважливіших на світовій арені. Інфляція, яка тривалий час залишалася практично непомітною, суттєво охопила світ [9].

Окремо можна відзначити наростаючу інтеграцію національних ринків грошей і капіталу. Швидкі темпи цієї інтеграції викликані такими процесами,

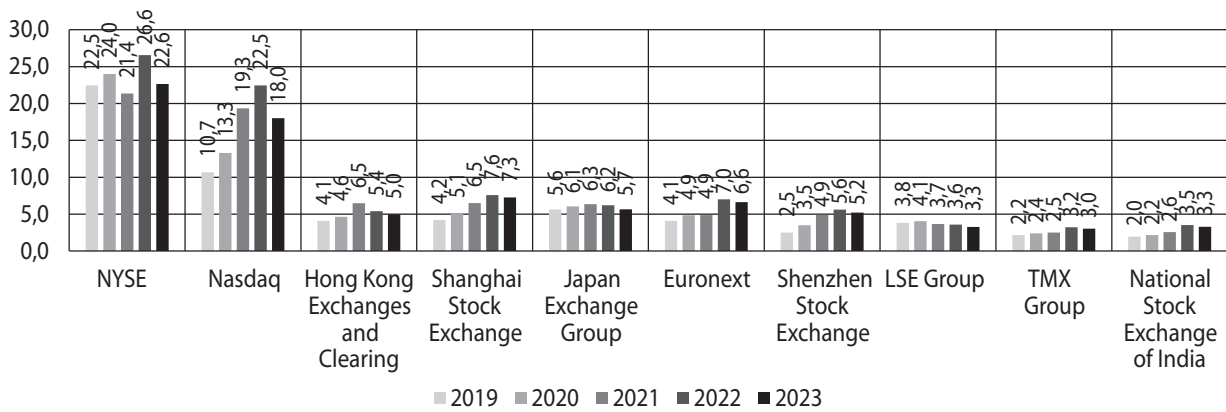

Рис. 3. Світові біржі за капіталізацією станом на січень відповідного року, трлн дол. США [5]

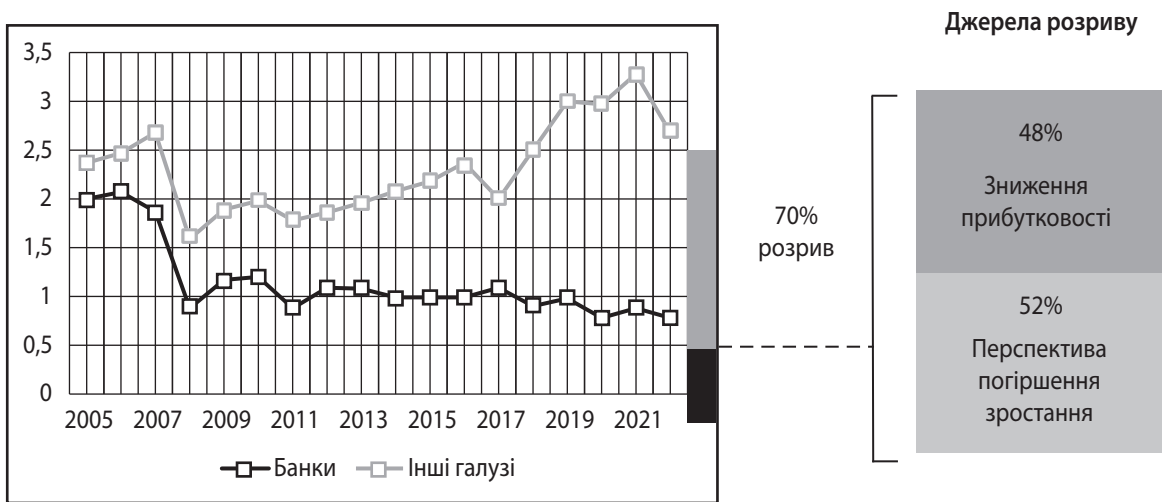

Рис. 4. Розрив у оцінці між банківською системою та економікою загалом (співвідношення ціни до балансової вартості), 2005–2022 рр.

Джерело: сформовано на основі [9; 10].

як інтернаціоналізація, інформаційна революція та лібералізація. Переплетення національних фінансових ринків і зменшення бар'єрів між внутрішніми та міжнародними фінансовими ринками сприяє вільному руху грошей і капітальних ресурсів між різними сегментами глобальної фінансової системи [3].

Другим фактором, який сприяв глобалізації світових фінансів, стало *широке використання провідних науково-технічних досягнень*. Комп'ютеризація у фінансовому секторі та стрімкий прогрес у телекомунікаціях значно прискорили розвиток глобальної фінансової системи.

Виникнення провідних технологій викликало справжню «революцію в банківській галузі», що відкрила шлях до суттєвого вдосконалення обробки фінансової інформації, миттєвих міжнародних транзакцій та руху ресурсів між різними сегментами фінансового ринку. Розвиток електронних комуніка-

цій дозволив знизити вартість міжнародних операцій, а електронні платежі витіснили чеки як основний спосіб розрахунків. Інформаційна революція прискорила впровадження передових фінансових інструментів та сприяла розвитку транснаціональної фінансової діяльності, що привело до значного зростання обсягів міжнародних фінансових операцій [4, с. 164].

Криптовалюти, електронні перекази й інші фінансові та технологічні нововведення мали важливий вплив на грошовий ринок, фінансових посередників та типи доступних фінансових послуг. Проте постійно ведуться обговорення щодо майнінгу та використання криптовалюти, їхньої ролі в грошовому обігу та потенціалу для проведення платежів, розрахунків та інвестиційних операцій поряд із традиційними фіатними валютами [2].

Логічним наслідком виникнення, розвитку та поширення цифрових валют та нових банків у глобальній фінансовій системі стало становлення неза-

лежної децентралізованої фінансової системи (DeFi), яка поступово виходить на перший план як альтернатива традиційним державним, централізованим банківським і фінансовим системам.

Децентралізовані фінанси представляють собою спеціалізовані цифрові сервіси на основі смарт-контрактів та децентралізованих застосунків, які утворюють фінансову екосистему. Ці сервіси надають можливість користувачам отримувати доступ до широкого спектра традиційних фінансових послуг, таких як кредитування, інвестування, торгівля на біржах, управління активами та ін. [8].

У 2022 р. у світовій економіці діяли 42 цифрові децентралізовані сервісні платформи, а загальний обсяг цього ринку оцінювався приблизно в 12 млрд дол. США. За прогнозами експертів, до 2026 р. цей ринок зросте до 67,4 млрд дол. США [5].

Третім фактором глобалізації сучасної фінансової архітектури стала *лібералізація міжнародних валютно-кредитних відносин, а також фінансових ринків*. Останніми десятиліттями відзначається тенденція до зниження втручання у сферу фінансів з боку держави в країнах різних рівнів розвитку. Вона проявляється в економічно розвинених країнах, таких як США, Японія та Велика Британія; у країнах, що розвиваються, як, наприклад, нові індустріальні країни Азії чи Латинської Америки; а також у країнах з перехідною економікою (країни Балтії та Східної Європи). Цей процес охоплює дедалі більше держав, які переглядають свої системи міжнародних економічних відносин, відмовляються від протекціонізму та впроваджують менш суворі заходи регулювання глобальних економічних відносин.

Так, лібералізація валютно-кредитних відносин сприяє активізації міжнародної торгівлі та залученню інвестицій, спрощує доступ до зовнішніх ринків та полегшує транскордонну економічну взаємодію. Відповідно до даних Світового банку [13], протягом періоду 1990–2021 рр. спостерігалось значуще зростання обсягів експорту – з 4,31 трлн дол. США до 27,88 трлн дол. США, а також обсягів імпорту – з 4,38 трлн дол. США до 26,95 трлн дол. США (рис. 5). Проте варто відзначити, що торгівля (а відповідно, і валютно-фінансові відносини) сьогодні значно сповільнюється через вторгнення росії в Україну та наслідки пандемії COVID-19.

Аналогічна динаміка спостерігається й у галузі міжнародних інвестиційних процесів: у 2020 р. близько двох третин вхідних і понад половина вихідних прямих іноземних інвестицій припадали на країни, що розвиваються [11]. У загальному обсязі прямих іноземних інвестицій спостерігалось майже чотириразове збільшення з 2005 р., що сягнуло 46,98 трлн дол. США у 2021 р. (рис. 6).

Четвертим чинником варто виділити *соціально-культурні фактори та демографічні тенденції*.

Зростаючий рівень освіти і доступ до інформації створюють сприятливе середовище для глобального фінансового розвитку. Так, розуміння основних фінансових процесів, таких як інвестиційна діяльність, кредитування, оподаткування та пенсійне забезпечення, допомагає населенню краще оцінювати свої фінансові потреби та ризики, оптимізувати бюджети й обирати ефективні інвестиційні стратегії. Окрім того, з освіченістю зростає попит на інноваційні фінансові технології, такі як FinTech, блокчейн, штучний інтелект. Це сприяє розвитку нових фінансових інструментів та платіжних систем.

Демографічні зміни, зокрема зростання середнього класу та його споживчої активності, створює попит на нові інвестиційні продукти та інструменти, що змушує фінансові установи адаптуватися та розширювати свою пропозицію.

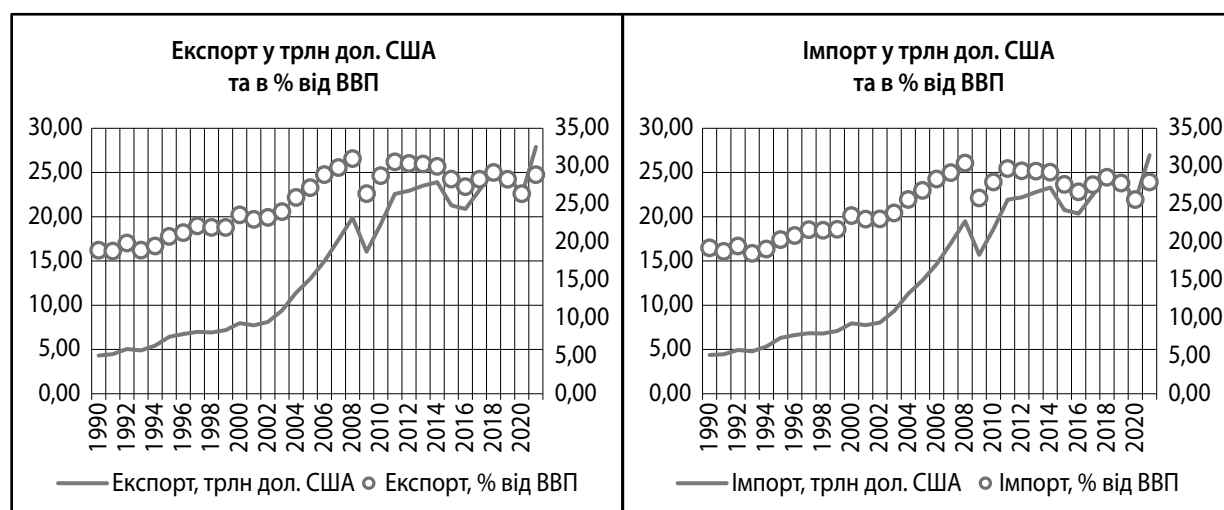
Дослідивши детермінанти розвитку світової фінансової архітектури, необхідно виділити основні заходи щодо зміцнення та поліпшення функціонування світової фінансової архітектури. Так, нижче наведено основні завдання, що є необхідними для здійснення в короткостроковій перспективі.

1. Забезпечення стійкого зниження інфляції. Оскільки інфляція, як і раніше, значно перевищує цільові показники в більшості країнах, пріоритетом залишається її зниження. Для досягнення цього результату в умовах підвищеної волатильності на ринку та значного розриву між очікуваннями учасників ринків щодо траєкторій грошово-кредитної політики та комунікаціями центральних банків потрібні такі заходи:

- ✦ стабільна, але адаптивна грошово-кредитна політика (з огляду на підвищену волатильність на фінансових ринках, центральні банки мають бути готовими до усунення ризиків фінансового сектора, якщо і коли це буде необхідно [11]);
- ✦ застосування отриманих раніше уроків політики передчасного пом'якшення (зниження ставок перш, ніж ціновий тиск достатньо ослабне, може збільшити витрати, пов'язані з дезінфляцією, про що свідчить досвід США початку 1980-х років);
- ✦ чітке інформування (директивні органи мають запевняти учасників ринку у своїй готовності змінити курс і використовувати повний набір доступних інструментів у разі наростання потрясінь на ринках).

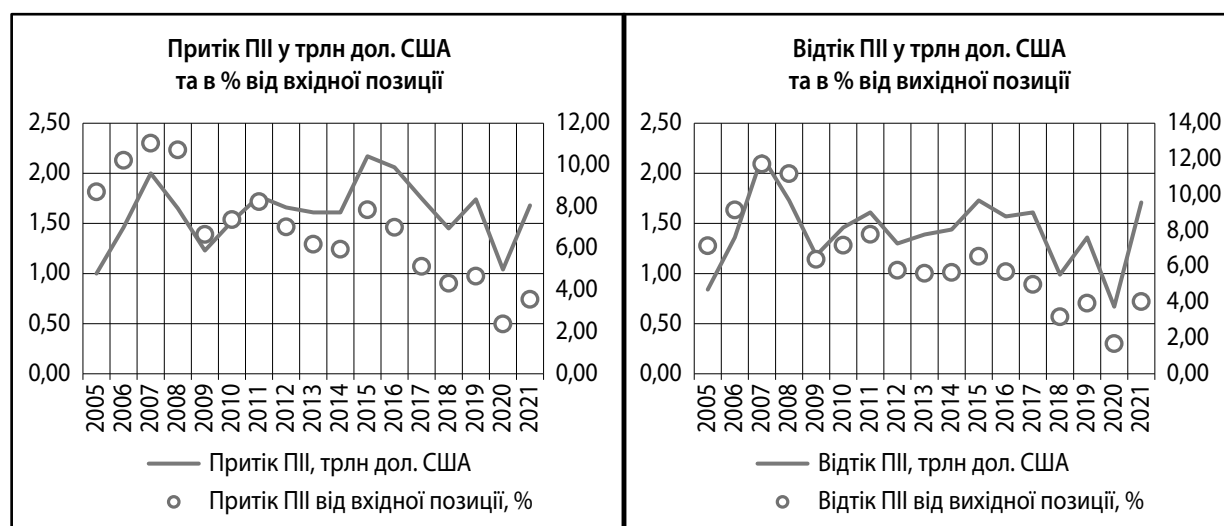
2. Контроль за фінансовою стабільністю. Для того, щоб звести ризики до мінімуму та забезпечити фінансову стабільність, потрібний ретельний їх моніторинг, регулювання напруженості на ринку та посилення нагляду.

3. Робота з коливаннями валютних курсів. Із жовтня 2022 р. долар США ослаб у реальному вираженні (на 6 відсотків на основі зважування за обсягом торгівлі), але залишається стійкішим, ніж був із

Рис. 5. Загальний експорт та імпорт у трлн дол. США та в % від ВВП, 1990–2020 рр.

Джерело: сформовано автором за даними [13].

Рис. 6. Притік та відтік ПІІ у трлн дол. США та в % від вхідної та вихідної позиції відповідно, 2005–2021 рр.

Джерело: сформовано автором за даними [11].

2000 р., з огляду на такі економічні детермінанти, як швидке послаблення грошово-кредитної політики та поліпшення умов торгівлі для США. Країнам із ринком, що формується, слід допустити максимально можливе коригування курсу своїх валют у відповідь на зміни таких чинників [13].

4. Нормалізація податково-бюджетної політики. Там, де інфляція залишається високою, посилення податково-бюджетної політики знизить необхідність посилення грошово-кредитної. У випадках серйозного погіршення ситуації слід допустити роботу автоматичних стабілізаторів у повному обсязі та використовувати тимчасові заходи підтримки в міру необхідності (у тому числі для зміцнення фінансової системи) з належним урахуванням наявних бюджетних можливостей.

5. Надання підтримки незахищеним верствам населення. Різне підвищення світових цін на енергоносії та продовольство у 2022 р. спричинило кризу вартості життя в багатьох державах, особливо в країнах із низьким доходом, багато з яких, як і раніше, страждають від відсутності продовольчої безпеки. Органам державного управління необхідно вжити оперативних заходів із надання підтримки домашнім господарствам і компаніям, щоб допомогти пом'якшити наслідки та відновити темпи економічного зростання.

Наступними слід розглянути заходи, які можуть сприяти швидшому відновленню функціонування світової фінансової архітектури в довгостроковій перспективі.

1. *Відновлення стійкості боргової ситуації.* В умовах зниження темпів зростання та збільшення вартості запозичень обсяги державного боргу в багатьох країнах стають неприйнятними. Необхідно вжити заходів для того, щоб вивести дану ситуацію на надійну траєкторію зниження. Для країн з високим ризиком критичної боргової ситуації бюджетна консолідація та структурні реформи, спрямовані на створення міцних засад політики та пошук зростання, залишаються основоположним рішенням для забезпечення стійкості боргової ситуації. У деяких випадках для зниження факторів вразливості бюджету може знадобитися повна реструктуризація боргу [12].

2. *Зміцнення багатосторонньої співпраці.* Велика кількість проблем, з якими сьогодні стикається світ, вимагають скоординованих і чітких кроків для зміцнення стійкості світової економіки. З цією метою заходи в основоположних галузях, що становлять взаємний інтерес, мають вирішальне значення для зміцнення довіри й обмеження ризиків, пов'язаних зі зростанням геополітичної фрагментації.

Так, для того, щоб забезпечити зміцнення системи багатосторонньої торгівлі, необхідно вдосконалити правила СОТ у таких найважливіших галузях, як сільськогосподарські та промислові субсидії, впровадити нові угоди та повністю відновити систему вирішення спорів.

3. *Прискорення переходу до «зеленої економіки».* Прогрес у скороченні викидів, необхідний для обмеження глобального потепління на рівні 2 °C або нижче, залишається недостатнім. Якщо зараз вжити дієвих заходів, це обмежить загальні витрати на пом'якшення наслідків зміни клімату в майбутньому. Так, міжнародна координація в галузі встановлення тарифів на викиди вуглецю сприятиме швидшій та економічно ефективнішій декарбонізації.

Таким чином, зміцнення СФА є важливим завданням як у коротко-, так і в довгостроковій перспективі. Регулювальні органи, міжнародні фінансові інституції та країни-учасниці повинні спільно працювати над удосконаленням системи фінансового управління, зменшенням нерівності та створенням фінансового середовища, що сприяє сталому зростанню та розвитку всіх країн.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було розглянуто такі чинники розвитку світової фінансової архітектури, як глобалізація, інтеграція, перетворення у валютно-кредитних відносинах, зростання темпів міжнародних банківських організацій, технологічний розвиток, соціально-економічний аспект та ін.

Базуючись на проведеному дослідженні, було розроблено ряд заходів щодо зміцнення функціонування СФА, серед яких слід виділити: забезпечення стійкого зниження інфляції; контроль за фінансовою стабільністю; робота з коливаннями валютних

курсів; надання підтримки незахищеним верствам населення – оскільки зазначені аспекти потребують вирішення в короткостроковій перспективі. Результати аналізу підкреслюють важливість постійного адаптування світової фінансової архітектури до змін у глобальному економічному середовищі.

Отримані результати можуть бути використані в рамках подальших наукових досліджень, таких як: аналіз впливу провідних міжнародних організацій на СФА, розробка методології оцінки детермінантів розвитку фінансової системи та визначення можливих сценаріїв розвитку світової фінансової архітектури. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Житар М. О. Фінансова архітектура економіки України в умовах глобальних трансформацій : монографія. Чернівці : ЧНТУ, 2020. 352 с.
2. Карчева Г. Т., Лернатович Р. М., Кавецький В. В. Використання технологій «блокчейн» як фактор підвищення ефективності фінансової сфери. *Банківська справа*. 2017. № 2. С. 110–119.
3. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 203 с.
4. Лукінов І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). Київ, 1997. 456 с.
5. Distribution of countries with largest stock markets worldwide as of January 2023, by share of total world equity market value / statista. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/710680/global-stock-markets-by-country>
6. Юдіна С. В., Гоголюк К. С. Фондовий ринок світу: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2022. № 2 (5). С. 60–66. DOI: [https://doi.org/10.31319/2709-2879.2022iss2\(5\).271092pp60-66](https://doi.org/10.31319/2709-2879.2022iss2(5).271092pp60-66)
7. Brown G. Building a Strong World Financial System. *The Wall Street Journal Europe*. 28.04.1999.
8. Katona T. Decentralized Finance: The Possibilities of a Blockchain "Money Lego" System. *Financial and Economic Review*. 2021. Vol. 20. Iss. 1. P. 74–102. DOI: <https://doi.org/10.33893/FER.20.1.74102>
9. Banking on a sustainable path. *Global Banking Annual Review 2022 McKinsey & Company*. URL: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/industries/financial%20services/our%20insights/global%20banking%20annual%20review%202022%20banking%20on%20a%20sustainable%20path/global%20banking%20annual%20review%202022%20banking%20on%20a%20sustainable%20path.pdf>
10. McKinsey Global Institute. URL: <https://www.mckinsey.com/mgi/overview>
11. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Statistics. URL: <https://stats.oecd.org/>
12. The World Federation of Exchanges. Statistics. URL: <https://www.world-exchanges.org/our-work/statistics>
13. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/-NY.GDP.MKTP.CD>

Науковий керівник – Савченко М. В., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри міжнародних економічних відносин, Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця)

REFERENCES

- "Banking on a sustainable path. Global Banking Annual Review 2022". McKinsey & Company. <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/industries/financial%20services/our%20insights/global%20banking%20annual%20review%202022%20banking%20on%20a%20sustainable%20path/global%20banking%20annual%20review%202022%20banking%20on%20a%20sustainable%20path.pdf>
- Brown, G. "Building a Strong World Financial System". *The Wall Street Journal Europe*. April 28, 1999.
- "Distribution of countries with largest stock markets worldwide as of January 2023, by share of total world equity market value". *statista*. 2023. <https://www.statista.com/statistics/710680/global-stock-markets-by-country>
- Karcheva, H. T., Lernatovych, R. M., and Kavetskyi, V. V. "Vykorystannia tekhnologii «blokchein» yak faktor pidvyshchennia efektyvnosti finansovoi sfery" [The Use of "Blockchain" Technologies as a Factor in Increasing the Efficiency of the Financial Sphere]. *Bankivska sprava*, no. 2 (2017): 110-119.
- Katona, T. "Decentralized Finance: The Possibilities of a Blockchain "Money Lego" System". *Financial and Eco-*

- nomie Review*, vol. 20, no. 1 (2021): 74-102.
DOI: <https://doi.org/10.33893/FER.20.1.74102>
- Lukianenko, D. H. *Ekonomichna intehratsiia i hlobalni problemy suchasnosti* [Economic Integration and Global Problems of Our Time]. Kyiv: KNEU, 2005.
- Lukinov, I. *Ekonomichni transformatsii (naprykintsi XX storichchia)* [Economic Transformations (At the End of the 20th Century)]. Kyiv, 1997.
- McKinsey Global Institute. <https://www.mckinsey.com/mgi/overview>
- "Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)". Statistics. <https://stats.oecd.org/>
- "The World Federation of Exchanges". Statistics. <https://www.world-exchanges.org/our-work/statistics>
- World Bank Open Data. <https://data.worldbank.org/indicator/-NY.GDP.MKTP.CD>
- Yudina, S. V., and Hoholiuk, K. S. "Fondovyi rynek svitu: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku" [World Stock Market: Current State and Prospects of Development of Stock Exchange]. *Ekonomichniy visnyk Dniprovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu*, no. 2(5) (2022): 60-66.
DOI: [https://doi.org/10.31319/2709-2879.2022iss2\(5\).271092pp60-66](https://doi.org/10.31319/2709-2879.2022iss2(5).271092pp60-66)
- Zhytar, M. O. *Finanova arkhitektura ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalnykh transformatsii* [Financial Architecture of the Economy of Ukraine in the Conditions of Global Transformations]. Chernihiv: ChNTU, 2020.

УДК 336:338

JEL: F29; F39; O16

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-10-23-31>

МЕХАНІЗМИ СТВОРЕННЯ КРИЗОСТІЙКОЇ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ

©2023 ШКУРАТ М. Є.

УДК 336:338

JEL: F29; F39; O16

Шкурат М. Є. Механізми створення кризостійкої світової фінансової архітектури

Сьогодні чітко постає необхідність створення нової світової фінансової архітектури. У зв'язку з цим ключовим завданням провідних країн є реформування механізмів регулювання світових фінансових ринків та нагляду за операціями їхніх учасників з метою протидії кризовим шокам. Тож мета статті полягає у виявленні механізмів створення кризостійкої світової фінансової архітектури (СФА) та аналізі стратегічних підходів до підвищення стійкості глобальної фінансової системи перед сучасними економіко-політичними викликами. У ході написання роботи використовувались економіко-статистичні методи аналізу, опису, вимірювання, порівняння та спостереження. У процесі дослідження також було застосовано загальнотеоретичні методи наукового пізнання: синтезу, дедуції та індукції. У дослідженні було здійснено ретроспективний аналіз світових фінансових криз з метою виділення їх основних ознак; визначення найбільш ефективних стратегій відновлення позитивних тенденцій та ефективності антикризової політики за різних умов. Проведено аналіз сучасного стану СФА та визначено основні кризові процеси сьогодення. Для розробки нової стратегії забезпечення кризостійкої системи було проведено систематизацію й аналіз наявних сучасних механізмів щодо попередження фінансових криз. У результаті виділено: монетарний шлях; регулювальний (інфраструктурний) підхід; використання нової світової резервної валюти замість долара США; введення регіональної валюти з можливістю використання різних базових активів і перехід на валюти окремих країн. Результатами дослідження стало визначення першочергових стратегічних кроків та розроблення рекомендацій для досягнення стійкості світової фінансової архітектури: дотримання принципів антициклічного фіскального управління; виваженість здійснення монетарної політики; необхідність посилення регуляторного та наглядового контролю; своєчасне виявлення дисбалансів, що виникають на фінансових ринках; чітке управління ризиками та здійснення належної міжнародної співпраці. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі може стати: дослідження впливу регіональних ініціатив на глобальну фінансову архітектуру та можливість їх використання для зменшення вразливості світової економіки до фінансових криз; розвиток інноваційних фінансових інструментів та їх значення для СФА.

Ключові слова: світова фінансова архітектура, кризостійкість, механізми, підходи, реформування.

Рис.: 4. **Бібл.:** 13.

Шкурат Марія Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: m.shkurat@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3263-2507>